

for sit Køn, paa samme Tid som han tolker sin Medfølelse for den stakkels Taabe af et Pigebarn, der vel ikke er uden Blufærdighed, men der, paa virket som hun er af moderne Fri-Kærligheds- og Fritænkeri-Ideer, skruer sig op til den Indbildning, at hun netop udfylder sit Kald som „Kvinde“ ved villieløst at underkaste sig Elskeren.

Saaledes kommer da det stakkels Pjok af et Pigebarn til at staa som et Modbillede til Paludan-Müllers eviggyldige Fordring om de „fromme, stærke Kvinder“, som Danmark skal fostre, frie og helstøbte Personligheder; der, uden at lade haamt om den store Eros, aldrig glemmer at holde sig selv i Ære.

Men for at behandle et saadant Emne uden Trivialitet, maa man være virkeligt Digter. Sigurd Trier har vel gjort et Kunststykke ved gennem lutter Breve fra en og samme Person at danne et nogenlunde klart Billede af de to Hovedfigurer, men Kunst har han ikke produceret.

H. Thaarup.

Skammen.

—o—

„Kvinden og „Samfundet“ for 26. Juli indeholder en Artikel af Frk. Karen Mortensen, „Frem med Faderens Navn“, i hvilken der findes gentagne Udtryk for den dybt rodfæstede Anskuelse, at der hviler en uhyre Skam over det udenfor Ægteskab fødte Barns Moder, en Skam, som Karen Mortensen ønsker, skal hvile ligeligt paa begge Forældrene.

Mon der ikke skulde findes en og anden Læserinde, der med mig har Lyst til at undersøge, hvori denne Skam bestaar?

Naar vi gaar til Bunds i Begrebet Skam, opdager vi snart, at der gives to Arter deraf, nemlig den egentlige, virkelige Skamfølelse, der er et Menneskes dybe Græmmelse over at have fornædret sig, gjort sig skyldig i noget uværdigt, og den uegentlige, falske Skam, der kun er Frygt for og Lidelsen ved at blive Genstand for andre Menneskers Foragt. Hvor den første Art af Skam er til Stede, vil den anden som oftest ogsaa findes, naar den Handling, som bevirker Skammen, ikke er hemmelig. Derimod findes den falske Skam i mangfoldige Tilfælde, hvor der ingen Nedværdigelse har fundet Sted, ingen virkelig Skam er.

Dette sidste vil ikke sjældent være Tilfældet hos den ugifte Moder. Naar vi undtager de ulykkelige, lavest stillede Væsen, for hvem der ikke gives Kærlighed eller dybere Tilbøjelighed, men kun Drift — og selv for disses vedkommende bliver der næppe Tale om virkelig Skamfølelse, da de ingen Selvagtelse har, der kan forsvilles — saa skal vi lede længe, før vi finder en Kvinde, som i sit inderste Hjærte skammer sig over at have hengivet sig i Kærlighed — det ligger nu en Gang godt og lykkeligt saaledes i Kærlighedens Natur: „doch alles, was mich dazu trieb, das war so süsz, das war so lieb“, som Goethe siger. Ej heller skammer hun sig over sit dejlige, elskede Barn, hun er lige saa stolt deraf, som nogen ægteviet Moder. Men hun skammer sig over at blive betragtet som en falden Kvinde, at blive stemplet som en Overtræder af det frygtelige sjette Bud. Man vil maaske indvende, at hun bør og maa skamme sig over den Letsindighed, at have udsat sig for at bringe et Barn til Verden, hvis forsvarlige Opfostring og Opdragelse ikke i Forvejen var tilstrækkelig betrygget; men hvis det er heri, man ser Tyngdepunktet af hendes Forbrydelse, saa sig mig, hvorfor hun skal dømmes haardere end den Hærskare af ægteviiede Par, som vedbliver at avle Børn, endskønt de har den yderste Nød med at skaffe det fattige, daglige Brød til den Flok, de allerede har?

Resultatet af Undersøgelsen bliver da dette, at den Skam, hvorom Talen er, bestaar af intet andet end Byrden af den Foragt, som vi, de dydsirede Jomfruer, Frøkener og Ægtehustruer i den hjerteløseste Tankeløshed lægger paa vore ulykkelige Medsøstres Skuldre. Hvis Sagen ikke var saa forfærdelig alvorlig, skulde jeg fristes til at sige, at det ser komisk ud, naar vi i høje Toner taler om vor store Medfølelse

med disse vore Ofre og udøser vor Harme over de skændige Mandfolk, som ene og alene er Skyld i deres Ulykke. Det kunde næsten se ud, som om al vor Jagen under Feltraabet: „Frem med Faderens Navn“ kun havde til Hensigt at faa Ofrenes Tal forøget med et ligesaa stort Antal mandlige Individuer, over hvilke vi kunde udøse vor dydige Foragt.

At faa en Lov sat igennem er en meget langvarig Historie. Først skal Kvinderne blive enige om, hvordan de vil have Loven, og det tager Tid. Dernæst skal Mændene overbevises om vort Kravs Berettigelse; det er ogsaa lettere sagt end gjort. Endelig skal saa det besværlige Lovgivningsmaskineri sættes i Gang, og saa kan det endda let hænde, at Loven tilsidst faar en saadan Skikkelse, at vi maatte ønske, vi aldrig havde faaet den.

Hvad om vi med kærlige Hænder tog Byrden af den falske Skam bort fra de ulykkelige Skuldre! Det staar i vor Magt i al Stilhed at gøre dette straks, lige med det samme, og jeg tror for vist, at Moderen og Barnet skulde føle en langt større Lindring derved end ved den foreslaaede Lovs Ikrafttræden.

Ovenstaaende var skrevet, men jeg tøvede en Smule med at indsende det. Ikke fordi jeg viger tilbage for at angribe paa det Punkt, hvor de kvindelige Fordomme samles som i et Brændpunkt, eller frygter den Mulighed til de yderste Konsekvenser at skulle forsvare mine Udtalelser; men derimod frygtede jeg, at en Del af Forargelsen, som jeg næppe undgaar at vække, skulde vende sig mod det Blad, der vilde trykke noget saadant.

Efter imidlertid at have læst Fru Pauline Aggersborgs Artikel „Børnene“ i sidste Nr. af Kv. og Samf., er jeg ganske klar over det fuldt berettigede i, at jeg taler ud. Her findes nemlig en dybere Sammenhæng. Netop den Skam og Foragt, der kastes paa den ugifte Moder, var det, der bragte mig som Barn ind paa den mørke og bitre Anskuelse, at „Kønsforholdet var en skammelig Ting“; tidlig tabte jeg Tilliden til den præstelige Velsignelses undergørende Virkninger, derfor blev der for mig ingen Forskel paa gift og ugift, ja de gifte forekom mig endda værst, fordi de havde den uhyre Frækhed at tale højt om de ugifte Synd og Skam. En mørk, hæsleg Skygge faldt over hele Menneskeheden. Nu troede jeg at begribe, hvori den mystiske „Arvesynd“ bestod; Ordene „min Moder har undfanget mig i Synd“ blev til en svidende Indskrift for mine Øjne, der fjernede mig fra mine Forældre og drev min unge Sjæl ind i Ensomheden. Naar de mørke Grublerier overfaldt mig, vidste jeg kun det ene Raad, at vade ud i Engens Græs og Blomster, der venlig modtog og gemte min lille Person i sit friske, grønne Hav: her var der rent for Mennesker, her fandtes Fred, her var Poesi! — Det var endda en Lykke, at jeg ikke havde Anelse om, at hint hæslege, som ikke kunde komme bort fra Menneskelivet uden dets fuldstændige Ødelæggelse, ogsaa her foregik i stor Maalestok lige for mine Øjne, ja mellem mine Hænder, som var fulde af Forglemmigejer, thi da vilde Jorden have brændt under mine Fødder.

Et var mig klart, at jeg selv vilde ren og ubesmittet gennem hele den smudsige Verden: jeg kunde aldrig gifte mig! Vistnok saa Kærligheden i Romanerne skøn og indtagende ud, men den skulde og maatte forsages, siden den havde noget saa afskyeligt i sit Følge.

Da det omsider ganske langsomt begyndte at gaa op for mig, at det var Kærligheden, der sætter Skel mellem rent og urent, skønt og hæslegt, da til sidst Kærligheden som en straalende Sol steg op over min Horisont og kastede sit forklarende Lys over Menneskelivet, saa dette laa for mit undrende Blik saa skønt og nyskabt som en Gang forhen Jorden for Adam og Eva, da faldt der en uhyre tung Sten fra mit Hjerte.

For mig er og bliver Kærligheden ene og alene den store Forsoner. Hvis nogen har fundet en bedre Udvej af Labyrinten, da lad os snarest muligt høre noget derom. Hvis ikke, da indrøm, at vi maa skynde os at tage vor Foragt bort fra de ugifte Mødre i Erkendelsen af, at vi ikke formaar at ran-

sage Hjærter og Nyrer, hverken i eller udenfor Ægteskabet.

Ved at indføre en Smule Konsekvens og Logik i vor Moral, kan vi skaane Børnene for at gruble sig syge over de utroligt pinlige Problemer; hvis Uøselighed har voldt os selv saa fortvivlede Anstrængelser.

Mariane Nielsen.

Engelsk Feriebesøg i Danmark.

—o—

Ved Kvindekongressen i London i 1899 blev der blandt mange andre Foredrag ogsaa holdt et af Fru Nelly Hansen om danske Arbejderkvinders Organisation. En engelsk Dame, Miss Butlin, der i Oxford havde studeret Nationaløkonomi, og som er dybt interesseret i sociale Forhold, hørte dette og kom til Danmark for at se det Land, hvori, sammenlignet med de fleste andre Steder, saa mange, selv blandt de daarligst stillede Arbejdere, havde forstaaet Betydningen af at slutte sig sammen. Miss Butlin blev her et helt Aar, lærte vort Sprog og vore Forhold at kende, kom senere flere Gange igen og har nu i Sommer bragt en større Flok af sine Landsmænd herover for at vise dem, hvad der har interesseret hende selv i vore Forhold. Der har været holdt Foredrag af danske paa engelsk om sociale Forhold og om dansk Oplysning, Literatur o. s. v., der har været Demonstration af dansk Madlavning med Lejlighed til at smage paa Maden — mange bad om Arrangeret Udflugter og selskabelige Sammenkomster, hvor Englændere og Danske rigtig blev rystet sammen og fik Lejlighed til at slutte personligt Bekendtskab. Med det engelske Selskab fulgte en af deres mest bekendte Foredragsholdere, Mr. Wicksteed, hvis udmærkede Foredrag om Ibsen og Dante sent vil glemmes af dem, der hørte dem. Kort sagt, det var en vellykket Udførelse af en god Idé. Nedenstaaende i Oversættelse et Brev fra en af Deltagerne, Miss F. I. Davies. Selv om Billedet er lysere, end det vilde blive ved nærmere Bekendtskab — hvem viser ikke det bedste frem, naar man har Besøg —, tør det dog betragtes som et oprigtigt Udtryk for den Glæde over Opholdet her, som Gang efter Gang kom til Orde ikke blot i Skaaltaler, men Mand og Mand imellem.

Henni Forchhammer.

Kære Frk. Forchhammer!

Da De meddeler mig, at Red. af „Kvinden og Samf.“ har ytret Ønske om, at en af vort Selskab skulde fortælle lidt om det Indtryk vort Besøg i Deres Land har gjort paa os, skal det være mig en Fornøjelse at prøve derpaa, som en ringe Gengæld for al den Venlighed, der i saa rigt Maal har været vist os.

Fremfor alt er vi simpelthen blevet overvældede af den hjertelige Modtagelse, som vi følte saa meget desto dybere, da det blev os sagt, at det var som engelske Mænd og Kvinder, at De var glade for at have os iblandt Dem. For min egen Del følte jeg fra første Øjeblik Blodslægtskabets hemmelighedsfulde Magt, der drog os til hinanden og fik os til at vise os for hinanden fra den bedste Side, paa en Maade, som det venligste Ord alene aldrig vilde kunne have formaaet det; og at intet mindre end dette kunde have bragt os alle til paa saa kort Tid at føle os saa fuldstændig hjemme mellem fremmede.

Hertil bidrog ogsaa den beundringsværdige Jævnhed i dansk Væsen og Væren, den Mangel paa stive Former og den Frihed i selskabelig Omgang, som tiltalte os saa meget i de Glimt vi fik at se af de Danske private Liv. Det er ogsaa Forklaringen paa, hvorledes det er muligt i et Klima, der sna meget ligner vort eget, at nyde saa mange af sine Maaltider og Fornøjelser i det fri paa offentlige Steder.

Der saa Deres Sprog. Mange af os begyndte saa smaat at bryde paa det Danske, med en Lethed, der forbausede os selv; men dette er intet mod den Forbavselse hvormed vi nu opdagede, at tilsyneladende enhver dansk Mand, Kvinde og Barn var i Stand til at tale med os paa godt Engelsk. *) Politibetjente, Konduktører, Folk man tilfældig mødte paa Gaden eller Landevejen, alle gjorde os til Skamme ved

*) Jeg er bange for, at dette er en Illusion, der under et længere Ophold meget hurtigt vilde bryde.

H. F.

deres Kendskab til vort Sprog; jeg kan ikke tro andet, end at vi paa begge Sider har en naturlig Lethed for hinandens Sprog.

Eller er det den forbavsende Tørst efter Oplysning, som gør alt dette? For intet kan gøre mere Indtryk paa os i Øjeblikket, end den tilsyneladende Lethed, hvormed De har løst dette Problem. Medens vi i England kastes hid og did for alle Vinde af Tvivl, Hensigtsmæssighedenssyn, gensidig Mistillid og Uvidenhed, saa har De i Danmark tilsyneladende løst hele Spørgsmaalet og sat Oplysningsarbejdet i System paa det bredeste folkelige Grundlag, — og hvad der er det mest betydningsfulde — paa en Maade, der imødekommer en Trang hos Folket selv. Hvis De ikke havdeundet at vise os, kunde De pege paa deres Højskoler, og vi vilde gaa bort, opfyldte af Forundring. Disse Højskoler er i Virkeligheden kun Tegn paa et endnu mere slaaende Træk i den danske Folkekarakt, — det mærkelige høje Standpunkt i Kundskab og Intelligens, man træffer hos Arbejderbefolkningen. Her synes Folkeuniversitetsbevægelsen paa en Gang at være Aarsag og Virkning og maa med fuld Føje kunne vente forøget Understøttelse af Staten.

Vor korte Ferie er forbi. Vi har besøgt Deres Andels-Bagerier og Mejerier, inspiceret Deres Skoler, misundt Dem deres Hjem for fattige gamle, moret os i deres Tivoli og med stadig ny Fornøjelse nydt deres uforlignelige Smørrebrød og Øl; vi vender hjem hver til sit, rige paa ny Venner, ny Erindringer, ny Ideer. Høsten har været rigelig, men Eftersletten er endnu tilbage. Længe vil vore Tanker være i Danmark, og med alt, hvad de Ord kan rumme, sig vi:

„Mange Tak, Farvel!“

Almindelig dansk Jordemoderforening.

—o—

I Aaret 1540 udgav Sjællands første protestantiske Biskop, Peter Plade, sin Visitatsbog, og blandt andre Formaninger, som han fandt, at Folket trængte til, var følgende:

„Og naar I saa har en god Jordemoder, I Dannekvinder, da løn hende vel for hendes Umage, hun er da siu Løn værd. Og det var at ønske af Borgmester og Raad i Købstæder, at saadanne Jordemødre maatte være fri alle Vegne for almindelig Skat og Tynge; det er dem, der hjælper os til denne Verden, og alle Steder i Skriften faar de deres Lov.“

Denne Formaning skulde næsten synes overflødig, men med Skam maa man tilstaa, at den endnu tiltrænges den Dag i Dag. Det er jo ganske vist ikke mere end 362 Aar, der er gaaede, siden den blev skrevet, men man bliver dog forundret, naar man hører, at der er saa lidt Forstaelse af den Betydning, det har for Folket at have en dygtig og hæderlig Jordemoderstand, at Lov om Jordemødrenes Lønning af 1. April 1893 fastsætter 1 Kr. (én Krone) for ydet Fødselshjælp til en Indsidders Hustru. En Jordemoder, der har meget af den Slags Praksis, maa jo hellere gaa ud at vadske, det betales dog vel altid bedre!

Vi kan ikke godt lade være at føle den Tanke opstaa: „Havde vi Kvinder husket paa Peter Plades Formaning: „Naar I har en god Jordemoder, I Dannekvinder, da løn hende vel!“ saa skulde det ikke nu kunne siges, at „Jordemødrene foretrækker at sultefødes i Byerne fremfor at dø af Sult paa Landet.“ Til vor Skam maa vi tilstaa, at vi har overladt Mændene at fastsætte Jordemødrenes Løn, skønt vi ved, at Mænd mener, at Kvinder kan nøjes med lidt, — selv naar de har en Familie at forsørge, saaledes som Jordemødrene som oftest har.

Nu byder der sig en Lejlighed for os til at gøre noget af vor Uret mod Jordemødrene god igen. Fredag den 5. Septbr. d. A. — Syvaarsdagen for det første almindelige danske Jordemodemøde, der afholdtes under Kvin-

*) Den sidste Linie var skrevet paa Dansk.